«ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՁԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ Է...»

Posted on March 5, 2013 by Keghart

Category: Opinions

Հրայր Ճէպէճեան, Նիկոսիա, Կիպրոս, 5 Մարտ 2013

«Հոս՝ Կիպրոսի ձայնասփիւռի կայանի հայկական ժամն է»:

Մանկութեանս եւ պատանեկութեանս շրջանին ամէն Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ երեքին կրկնուող նախադասութիւնն է վերոյիշեալը, որ կը լսուէր մեր տան հին կահոյքներուն մէջ նորութեան խորհրդանիշի նման կանգնած մեր սեւ ու պզտիկ ձայնա- սփիւռէն: Ծնողքիս մնայուն պատուէրն էր բնաւ չդպչիլ ձայնասփիւռին ալիքներու կլոր շարժիչին, որովհետեւ մեծ ճիգ կը պահանջէր ո՛չ միայն զայն դարձնելը, այլ նաեւ՝ Կիպրոսի կայանին ճիշդ ալիքին տեղը գտնելը: Ասիկա ամէն Կիրակի կէսօրէ ետք կրկնուող մեր «հանդիսութիւն»ն էր, որուն կը միանար «չուշանանք եւ մտիկ ընենք»ի հեւքը, որպէսզի կարենայինք լսել մէկ ժամ տեւողութեամբ պատրաստուած վերոնշեալ նախադասութեամբ սկսող ռատիօժամը:

Հրայր Ճէպէճեան, Նիկոսիա, Կիպրոս, 5 Մարտ 2013

«Հոս՝ Կիպրոսի ձայնասփիւռի կայանի հայկական ժամն է»:

Մանկութեանս եւ պատանեկութեանս շրջանին ամէն Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ երեքին կրկնուող նախադասութիւնն է վերոյիշեալը, որ կը լսուէր մեր տան հին կահոյքներուն մէջ նորութեան խորհրդանիշի նման կանգնած մեր սեւ ու պզտիկ ձայնա- սփիւռէն: Ծնողքիս մնայուն պատուէրն էր բնաւ չդպչիլ ձայնասփիւռին ալիքներու կլոր շարժիչին, որովհետեւ մեծ ճիգ կը պահանջէր ո՛չ միայն զայն դարձնելը, այլ նաեւ՝ Կիպրոսի կայանին ճիշդ ալիքին տեղը գտնելը: Ասիկա ամէն Կիրակի կէսօրէ ետք կրկնուող մեր «հանդիսութիւն»ն էր, որուն կը միանար «չուշանանք եւ մտիկ ընենք»ի հեւքը, որպէսզի կարենայինք լսել մէկ ժամ տեւողութեամբ պատրաստուած վերոնշեալ նախադասութեամբ սկսող ռատիօժամը:

Սեպուհ Աբգարեան

Բայց պատանիներուս համար ամէնէն հետաքրքրականը հայերէն լսելն էր, եւ այս անգամ ոչ թէ փողոցը, դպրոցը, եկեղեցին կամ ակումբը, այլ՝ ձայնասփիւռէն: Հետաքրքրական էր, որ Կիպրոսէն կու գար այս ձայնը, երբ Պէյրութը այդ օրերուն իր բոլոր յառաջընթացներով տակաւին չունէր ձայնասփիւռէն սփռուող հայերէն յայտագիր, եւ միայն աւելի ուշ սկսաւ Պէյրութի ձայնասփիւռի կայանէն սփռուիլ հայերէնով յայտագիր՝ օրական դրութեամբ: Կիրակի կէսօրները յաճախ, երբ տակաւին ճաշասեղանին շուրջ նստած կ’ըլլայինք, ծնողներս կը կրկնէին՝ ըսելով. «Տեսնենք՝ այսօր ի՛նչ յայտագիր ունի Սեպուհ Աբգարեանը...»: Յայտագիրը կը սկսէր Աբգարեանին մեղմ ձայնով, յստակ առոգա- նութեամբ, ունէր երգի եւ լուրերու բաժինները, որոնց կը յաջորդէր «Ձեր պատուէրներու յայտագիր» բաժինը՝ հայկական, ժողովրդային եւ էստրատային երգերու գեղեցիկ փունջով: Այս ռատիօժամին ընթացքին,

սակայն, կար ինծի համար անհասկնալի, անորոշ եւ քիչ մըն ալ տհաճ մասը՝ ծանուցումներուն բաժինը, որ կը ծանուցէր «Լազիզա» գարեջուրը՝ իրեն յատուկ երգով, թէ՝ «Ի՞նչ համեղ է Լազիզան», եւ ատիկա կը պատահէր այն ժամանակ, երբ Էշրեֆիէի Մոնթէ Նապիան բարձունքին վրայ գտնուող մեր տան մօտ նոյն գարեջրատան գործարանէն ելած գարշելի հոտը մեր փողոցն ու տունը կը լեցնէր. Մենք բնաւ չընկալեցինք այդ գարեջուրին հաճելի ըլլալը:

Սեպուհ Աբգարեանին ձայնը թէ՛ կ'ուրախացնէր եւ թէ՛ կը հպարտացնէր մեզ՝ մեր ականջին համար շատ հաճելի իր հայերէնով: Պէտք էր մեծնայինք, որպէսզի սորվէինք, ծանօթանայինք եւ առաւել եւս ճանչնայինք գաղութներուն հոլովոյթները. այս պարագային խօսքը կը վերաբերի կիպրահայ գաղութին եւ սփիւռքեան իրականութեան մէջ անոր ունեցած մեծ ու անժամանցելի ազգային կրթադաստիարակչական ներդրումին՝ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան ընդմէջէն: Սեպուհ Աբգարեանին անունը նոյնացած էր Հաստատութեան հետ երկար տարիներու ընթացքին ուսուցչական, մշակութային եւ գեղարուեստական կեանքին մէջ անոր ունեցած ներդրումով:

Մելգոնեան Հաստատութենէն ետք Սեպուհ Աբգարեանին անունը առնչուեցաւ ԳՈՀԱՐ երաժշտական-գեղարուեստական համոյթին հետ եւ այս առիթ ընծայեց աւելի լաւ ճանչնալու զինք: Տարիներ շարունակ ինծի համար (ան)ծանօթ Սեպուհ Աբգարեան ի վերջոյ դարձաւ «իրական» ո՛չ միայն իր ձայնով, այլ նաեւ՝ իր ֆիզիքական ներկայութեամբ:

Զուգադիպութեամբ թէ ոչ, չեմ գիտեր, Սեպուհ Աբգարեանին հետ հանդիպում մը ունեցայ Կիրակի օրով, դարձեալ կէսօրէ ետք, Կիպրոսի մէջ: Պատմութիւնը ինքզինք կը կրկնէր կարծէք, անցեալէն ժառանգուած եւ իրականութեան վերածուած այս «երկու Կիրակիներ»ուն միջեւ անպայման կար կապ մը. յայտագիրը ունկնդրած պատանեկան Կիրակիներուն եւ 9 Դեկտեմբեր 2012-ին միջեւ գլորած ու սահած էին տարիներ, եւ մէջտեղ եկած էր նոր կեանք մը, շատ արժէքաւոր, բայց նաեւ՝ փորձառութեամբ եւ վկայութեամբ լեցուն:

Եթէ պիտի յիշեմ Սեպուհ Աբգարեանը, զինք անպայման կը յիշեմ մանկութեանս եւ պատանեկութեանս տարիներու իր յայտագիրներուն ազդեցութեան տակ ապրած կեանքիս ընդմէջէն, բայց նաեւ՝ իր այսօրուան գործով, զոր կը կատարէ ԳՈՀԱՐ համոյթին միջոցով:

Այս փորձառութիւնը, որ լի է վկայութիւններով, պատմութիւններով, դառն եւ անուշ յուշերով ու տպաւորութիւններով, լի է նաեւ ազգային ինքնութեամբ, մշակոյթի եւ հաւատքի դրոշմներով: Քանի մը ժամուան ընթացքին «շրջագայեցանք» մեր ազգային տարբեր բնագաւառներուն մէջ՝ լուսարձակի տակ առնելով շատ մը արժէքներ, միշտ վերա- դառնալով մշակոյթին՝ որպէս հիմք մեր կեանքին եւ անոր

շարունակութեան:

Մեր ընտանիքը ծանօթ էր Սեպուհ Աբգարեանին, քանի որ անոր հայրը եղած էր հօրս ու հօրեղբօրս հայերէնի եւ մարմնակրթութեան ուսուցիչը, եւ ան յաճախ խօսած էր մեր ընտանիքին մասին: Թէեւ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան փակումը ճնշած էր Սեպուհ Աբգարեանին վրան, բայց եւ այնպէս հաւատքի մարդ ըլլալով՝ ան հաստատած էր, որ՝ «Եթէ դուռ մը գոցուեցաւ, բայց Աստուած ինծի պատուհան մը բացաւ»: «Մեծ պատուհանը...» եղաւ իմ մասնակցութիւնս ԳՈՀԱՐ համոյթի առաքելութեան: Այդ մեծութիւնը կու գայ ԳՈՀԱՐ համոյթին կողմէ հայ ժողովուրդին տրուած մշակութային-գեղարուեստական մեծ նպաստով: Սեպուհ Աբգարեան կը գիտակցի իր ըրած գործին կարեւորութեան, երախտապարտ՝ Խաչատուրեան ընտանիքին, եւ Սեւակ ու Սարօ Սերոբեան եղբայրներուն կազմակերպչական գործակցութեան: Ան նաեւ ունի գիտակցութիւնը, թէ մշակոյթը իւրաքանչիւր ժողովուրդի համար ինքնութիւն է, բայց նաեւ՝ զգաստութիւն: Աչքերը վրաս սեւեռեց, կ'երեւի ամփոփուելու ու կեդրոնանալու համար, եւ իր ապրած կեանքէն քաղուածք մը կատարելով՝ հաստատեց. «Մշակոյթը զգաստութիւն է...»:

Մեր Կիրակի կէսօրէ ետքի հանդիպումը շատ աւելի երկար տեւեց, քան՝ Կիպրոսի հայկական ռատօժամի յայտագիրը: Վերջապէս, երկար տարիներ անցած էին, որպէսզի ծանօթ-անծանօթ բարեկամութիւնը եւ հանդիպումը կամրջուի. հոն կար նաեւ մշակոյթ եւ անոր արժէքներուն նկատմամբ զգաստ մնալու գիտակցութիւնը, ինչ որ անկարելի էր չափել ու համեմատել ժամերու հասկացողութեան...

«Երկու Կիրակիներուն» մէջ, ժամանակի հասկացողութեան կողքին, կար նաեւ երախտագիտութեան զգացումը. «Շնորհակալութի՛ւն, Սեպուհ Աբգարեան, որ մեր պատանի տարիքին սորվեցուցիր զգաստ ըլլալ հայկական մշակոյթին արժէքին եւ աւանդին նկատմամբ»: Եւ եթէ այսօր մեծ զոհողութեամբ եւ վճռակամութեամբ տակաւին կ'ուզենք ամուր պահել մեր մշակոյթն ու անոր արժէքները, ապա պէտք է գիտակցինք, որ մշակոյթը եւս մեզ զգաստ կը պահէ, կը վերածէ արթուն պահակներու, վկաներ ըլլալու համար մեր ազգային ինքնութեան ու աւանդին, պահանջատիրութեան եւ հայա- պահպանման:

Սեպուհ Աբգարեան ներս մտաւ«մեծ պատուհան»էն, քանի որ հաւատացած էր, որ մշակոյթը կը զգաստացնէ մարդը, ժողովուրդը, հաւաքականութիւնը: Կիպրոսի ձայնա- սփիւռի կայանին հայկական իւրաքանչիւր յայտագիրի ընդմէջէն մենք քիչ մը աւելի կապուեցանք հայ մշակոյթին. իսկ ԳՈՀԱՐ համոյթը այսօր աշխարհով մէկ իր կարեւոր մասնակցութիւնը կը բերէ հայը իր մշակոյթին եւ արժէքներուն նկատմամբ միշտ զգաստ պահելու առաքելութեան:

«Մշակոյթը զգաստութիւն է», բայց նաեւ առաքելութիւն, անցեալէն ժառանգուած, եւ որ արժէ տանիլ դէպի ապագայ: